Tauw

Notitie

Contactpersoon [redacted]
Datum 16 november 2012
Kenmerk N002-1210450EDR-gdj-V02-NL

Natuurtoets verlenging fietspad Burgemeester Slompweg

1 Inleiding

De gemeente Steenwijkerland wil het bestaande fietspad langs de Burgemeester Slompweg, Zuidveen, gemeente Steenwijkerland, verlengen tot aan het kruispunt met de Dwarssloot-Oost. Dit hoofdstuk bevat achtergrondinformatie over de relevante natuurwetgeving die bij dit project relevant is en de wijze van toetsing hieraan.

1.1 Aanleiding en doel

Bij alle ruimtelijke ingrepen en plannen dient onderbouwd te worden of het voornemen 'redelijkerwijs uitvoerbaar' is. Een inschatting van eventuele belemmeringen op het gebied van natuurbescherming is hier onderdeel van. Al tijdens de planvorming dient daarom inzichtelijk gemaakt te worden of er (mogelijk) sprake is van effecten op beschermde natuurwaarden, of er voldoende mogelijkheden zijn om eventuele effecten te mitigeren of compenseren en of hiervoor een ontheffing- of vergunningsplicht geldt.

In opdracht van de gemeente Steenwijkerland heeft Tauw onderzoek gedaan naar de consequenties vanuit de natuurwetgeving voor de voorgenomen ruimtelijke ontwikkeling. De omvang en aspecten van de beoogde ontwikkeling zijn beschreven in hoofdstuk 2.

In deze rapportage wordt antwoord gegeven op de volgende vragen:

- Welke natuurwetgeving is van belang
- In hoeverre is de beoogde ontwikkeling (mogelijk) strijdig met deze wetgeving
- Welke consequenties zijn daar aan verbonden
- Wat betekent dit voor de verdere planvorming en uitvoering

1.2 Natuurwetgeving

De huidige natuurwetgeving kan worden onderverdeeld in soortbescherming en gebiedsbescherming.

Soortbescherming wordt gewaarborgd door de Flora- en faunawet. Deze wet beschermt inheemse dier- en plantensoorten waarbij onderscheid wordt gemaakt in verschillende beschermingscategorieën. Voor alle activiteiten met een mogelijk effect op beschermde dier- en plantensoorten is toetsing aan de Flora- en faunawet noodzakelijk.

Gebiedsbescherming wordt gewaarborgd door de Natuurbeschermingswet 1998 en de Wet op de Ruimtelijke Ordening. De Natuurbeschermingswet 1998 beschermt Natura 2000-gebieden en Beschermde natuurmonumenten. Voor activiteiten met een mogelijk effect op deze gebieden is toetsing aan de Natuurbeschermingswet 1998 noodzakelijk. In de Wet op de Ruimtelijke Ordening is de planologische bescherming van gebieden vastgelegd als Ecologische Hoofdstructuur. Toetsing hieraan vindt primair plaats bij ruimtelijke procedures en andere vergunningaanvragen.

Bij ruimtelijke ontwikkelingen dient altijd de Flora- en faunawet getoetst te worden. Afhankelijk van de locatie dienen ook de Ecologische Hoofdstructuur en de Natuurbeschermingswet 1998 getoetst te worden. Het plangebied ligt op 2,8 kilometer afstand van de Ecologische Hoofdstructuur en op 1,9 kilometer afstand van Natura 2000-gebied 'Wieden' [Provincie Overijssel, 2011]. Gezien de aard en omvang van de ontwikkeling zullen over deze afstand geen effecten optreden. Daarom is alleen een toetsing aan de Flora- en faunawet noodzakelijk.

1.2.1 Flora- en faunawet

De bescherming van inheemse dier- en plantensoorten is vastgelegd in de Flora- en faunawet. De wet maakt onderscheid in drie categorieën beschermde soorten en vogels namelijk:

- Tabel 1-soorten: de meest algemene, niet bedreigde soorten. Voor deze soorten geldt een vrijstellingsregeling bij ruimtelijke ontwikkelingen, bestendig gebruik of beheer en onderhoud
- Tabel 2-soorten: beschermde soorten. Hiervoor geldt een vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen, bestendig gebruik of beheer en onderhoud mits wordt gehandeld volgens een geaccordeerde en door de initiatiefnemer onderschreven gedragscode
- Tabel 3-soorten: strikt beschermde soorten waaronder de Habitatrichtlijnsoorten en een selectie van bedreigde soorten
- Vogels: rust- en verblijfplaatsen van een aantal in Nederland kwetsbare vogelsoorten zijn daarnaast jaarrond beschermd. Hierbij wordt onderscheid gemaakt in vijf categorieën, waarbij de nesten van categorie 1 tot en met 4 jaarrond beschermd zijn en categorie 5 alleen tijdens de broedperiode. Hierbij geldt echter dat wanneer 'zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden' dit rechtvaardigen, ook de nesten van categorie 5-soorten jaarrond beschermd kunnen zijn. Voor deze soorten is daarom vaak ook inzicht nodig in de rust- en verblijfplaatsen in het plangebied en de omgeving. [Ministerie van LNV, 2009]

In de Flora- en faunawet is tevens een zorgplicht opgenomen. Deze zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, ook als er ontheffing of vrijstelling is verleend.

Op basis van verschillende literatuurbronnen (zie hoofdstuk 3) is onderzocht welke beschermde soorten in of in de omgeving van het plangebied voorkomen. Op basis van habitateisen, het oriënterend veldbezoek en deskundigenoordeel is een selectie gemaakt van de soorten die daadwerkelijk in of nabij de planlocatie verwacht worden.

1.3 Methode

De mogelijke aanwezigheid van beschermde planten- en/of diersoorten is in eerste instantie bepaald aan de hand van de volgende gegevens:

- Regionale en landelijke verspreidingsatlassen en -data
- Een oriënterend veldbezoek op 20 september 2012
- Natuurtoets fietspad Steenwijk-Meppel [Tauw, 2011]

Het oriënterend veldbezoek betreft geen volledige inventarisatie, maar is erop gericht te controleren in hoeverre soorten daadwerkelijk in het plangebied kunnen voorkomen of in hoeverre de locatie voldoet aan de eisen die deze soorten aan hun leefomgeving stellen.

Op basis van het oriënterend veldbezoek, habitateisen van soorten en deskundigenoordeel is een selectie gemaakt van de soorten die daadwerkelijk in of nabij de planlocatie verwacht worden en/of aantoonbaar aanwezig zijn op basis van inventarisaties. De werkzaamheden aan het gronddepot zijn vervolgens getoetst op deze selectie van soorten.

2 Ontwikkeling en effecten

2.1 Beschrijving plangebied

Het plangebied is gelegen aan de Burgemeester Slompweg, Zuidveen, gemeente Steenwijkerland. Het plangebied ligt direct ten westen van de bestaande weg voor fiets- en autoverkeer. In figuur 1.1 is de ligging van het plangebied weergegeven. Figuur 1.2 geeft een foto-impressie van het plangebied.

Het plangebied bestaat uit een strook gemaaide bermvegetatie met algemene grassen. Daarnaast ligt over het gehele tracé een sloot van ongeveer een halve meter breed. Ten tijde van het veldbezoek was de oevervegetatie van de sloot recent gemaaid (zie figuur 1.2, onder). In en langs de watergang groeit Riet en Watergentiaan. Aan de overzijde van deze watergang liggen weilanden. Aan de oostzijde van het plangebied ligt achtereenvolgens een weg, een soortgelijke sloot en weilanden.

Figuur 2.1 Ligging plangebied en Natura 2000-gebied De Wieden

2.2 Beoogde ontwikkeling

In het plangebied zal een fietspad worden gerealiseerd. Hierdoor wordt het bestaande fietspad verlengd richting het noorden, waar het zal worden aangesloten op de Dwarssloot-Oost.
Deze ruimtelijke ontwikkeling heeft effect op de berm aan de westzijde van de weg en mogelijk ook op de sloot aan deze zijde en de rand van de aangrenzende weilanden. Omdat niet geheel bekend is op welk van deze biotopen effect zal optreden, is in deze toetsing uitgegaan van een worstcase-scenario. Dit betreft:

- Bouwrijp maken van de bermvegetatie aan beide zijden van de weg langs het plangebied
- Vergraven van sloten aan beide zijden van de weg langs het plangebied
- Bouwrijp maken van de randen van de weilanden ten westen van het plangebied (onderzoeksgebied tot twee meter vanaf de perceelgrens)

Aannemelijk is dat alleen de bermvegetatie, sloot en weilandrand aan de westzijde van het plangebied worden aangetast. Deze biotopen zijn vergelijkbaar met de biotopen aan de overzijde van de weg. Verwachte effecten op soorten zijn dan ook niet verschillend wanneer het gehele onderzoeksgebied of alleen de strook ten westen van de weg worden meegenomen.

Figuur 2.2 Impressie plangebied. Boven: impressie omgeving vanaf het zuiden van het plangebied, foto richting het zuiden. Onder: Sloot langs plangebied (rechts: overzicht, links: detail)

2.3 Overzicht effecten

De beoogde (ruimtelijke) ingreep heeft een mogelijk effect op beschermde dier- en plantensoorten. Hierbij is onderscheid te maken tussen tijdelijke en permanente invloeden die effecten kunnen veroorzaken. Dit zijn:

Mogelijke tijdelijke invloeden bij aanlegwerkzaamheden

- Verstoring door licht
- Verstoring door geluid
- Verstoring door beweging van mensen en bouwvoertuigen

Mogelijke permanente invloeden

- Verwijdering van vegetatie
- Vergraving sloot/sloten
- Ligging van het fietspad
- Verstoring door nieuw geplaatste straatverlichting

De bestaande weg is toegankelijk voor verschillende soorten verkeer, waaronder fietsers en automobilisten. Door de aanleg van het fietspad is er geen sprake van verkeerstoename. Het leidt enkel tot een toename van verkeersveiligheid.

3 Verwachte soorten en toetsing

Flora

Uit verspreidingsgegevens [Floron, 2011] blijken de volgende zwaarder beschermde planten voor te komen in de omgeving van het plangebied: Daslook, Parnassia, Spaanse ruiter, Vleeskleurige orchis, Waterdrieblad, Welriekende nachtorchis, [redacted] gagel, [redacted] kievitsbloem, Groenknolorchis, Kleine zonnedauw, Rietorchis en Ronde zonnedauw. Bij het oriënterend veldbezoek is een indruk verkregen van de aanwezige standplaatsen van (vaat)planten in het plangebied. Al deze soorten zijn gebonden aan standplaatsen in open en/of vochtige grond. Zij groeien bijvoorbeeld op oevers, in laagveenmoerassen of heide. Deze standplaatsen zijn afwezig binnen plangebied. De slootkanten binnen het onderzoeksgebied zijn hiervoor ongeschikt vanwege de smalle strook (moerassige) oevervegetatie en het intensieve beheer. Daarom zijn effecten op zwaarder beschermde planten uitgesloten.

Grondgebonden zoogdieren
Op basis van verspreidingsgegevens [Broekhuizen et al. 1992; Bode et al. 1999; Zoogdieratlas.nl 2012] worden de volgende grondgebonden zoogdiersoorten verwacht in de ruime omgeving van het plangebied: Damhert, Edelhert, Otter, Waterspitsmuis, Eekhoorn, Steenmarter, Boommarter en Das.

Damhert en Edelhert worden niet in het plangebied verwacht omdat deze soorten voorkomen in bosrijke, beschutte omgeving. Er is geen hoger opgaande vegetatie in de directe omgeving van het plangebied die voldoende beschutting biedt. Effecten op herten zijn daarom uitgesloten.

Otter en Waterspitsmuis worden niet in het plangebied verwacht voor te komen, gezien de watergang daarvoor te smal is en aanwezige oevervegetatie te weinig beschutting biedt. Hierdoor zijn effecten op Otter en Waterspitsmuis uit te sluiten.

Eekhoorn, Boommarter hebben nesten in hoge bomen. Steenmarter soms ook, maar meestal in weinig verstoorde gebouwen. Daarnaast hebben deze dieren leefgebied nodig dat voldoende is beschut en voldoende voedsel biedt. Dergelijk gebied is in de directe omgeving van het plangebied afwezig. Daarom zijn effecten op Eekhoorn, Boommarter en Steenmarter uitgesloten.

De directe omgeving van het plangebied biedt onvoldoende beschutting om geschikt leefgebied zijn voor de Das.

Samengevat zijn er geen effecten van de ontwikkeling op zwaarder beschermde zoogdieren.

Vleermuizen
In ruime omgeving van het plangebied komen de volgende vleermuissoorten voor: Franjestaart, Gewone dwergvleermuis, Gewone grootoorvleermuis, Kleine dwergvleermuis, Laatvlieger, Meervleermuis, Rosse vleermuis en Watervleermuis [et al, 1997]. De leefgebiedfuncties van deze vleermuizen zijn grofweg onder te verdelen in drie groepen: foerageergebied, vliegroutes of vaste rust- en verblijfplaatsen.

Foerageergebied
Nabij het plangebied zijn geen bomen of bosschages aanwezig die geschikt zijn als foerageergebied voor vleermuizen. Ten zuiden van het plangebied zijn wel bomen aanwezig waar vleermuizen kunnen foerageren. Om verstoring van foragerende vleermuizen te voorkomen wordt geadviseerd geen kunstverlichting bij nacht te gebruiken tijdens aanlegwerkzaamheden, of straatverlichting toe te passen in de (nacht)actieve periode van vleermuizen, van half maart tot half november. Omdat het plangebied nu al een weg is, zal in de gebruiksfase geen toegenomen verstoring (door fietsers) optreden.

Vliegroutes
Het plangebied en de omgeving daarvan kan worden gebruikt als vliegroute door vleermuizen. Net als bij de functie als foerageergebied, geldt dat hier geen verstoring optreedt wanneer geen bouwverlichting of straatverlichting bij nacht wordt gebruikt in de (nacht)actieve periode van vleermuizen, van half maart tot half november.

Vaste rust- en verblijfplaatsen
Vleermuizen kunnen vaste rust- en verblijfplaatsen hebben in bomen of gebouwen. Bomen of gebouwen worden niet verwijderd voor aanleg van het fietspad. Kunstlicht bij nacht kan verstoring van functioneel gebied van vaste rust- en verblijfplaatsen in bomen in de omgeving veroorzaken. Daarom geldt dat geen bouwverlichting of straatverlichting bij nacht wordt gebruikt in de (nacht)actieve periode van vleermuizen, van half maart tot half november.

Vogels
In en nabij het plangebied kunnen meerdere vogelsoorten broeden. De Flora- en faunawet maakt onderscheid tussen jaarrond beschermde nesten (categorie 1 t/m 4), categorie 5-nesten en overige nesten (zie §1.2.1).

In de omgeving van het plangebied komen verschillende vogels voor waarvan de nesten jaarrond zijn beschermd. Deze soorten zijn veelal gebonden aan bebouwing (Huismus, Steenuil, Gierzwaluw), of aan hoge bomen (Buizerd, Zwarte kraai) [Hustings en Vergeer, 2002]. Dergelijke biotoop is niet aanwezig nabij het plangebied. Effecten op deze jaarrond beschermde soorten zijn daarom niet verwacht.

Soorten met nesten van categorie 5 zijn alleen jaarrond beschermd indien ecologische omstandigheden of groot openbaar belang dat rechtvaardigen. Nesten van deze soorten worden wegens gebrek aan hoger opgaande vegetatie niet verwacht binnen plangebied.

Wanneer de oevervegetatie verder ontwikkeld is, kan dit nestgelegenheid bieden voor algemeen voorkomende broedvogels zoals Meerkoet, [redacted] eend. Wanneer buiten het broedseizoen wordt gewerkt wordt een eventuele overtreding van artikel 11 van de Flora- en faunawet (zie bijschrift tabel 4.1) voorkomen. De broedperiode loopt globaal van half maart t/m half juli. Hierbij is leidend of er sprake is van een broedgeval. Wanneer wel binnen de broedperiode wordt gewerkt, is het noodzakelijk dat door een ter zake kundig ecoloog wordt vastgesteld dat er geen in gebruik zijnde broedvogelnesten aanwezig zijn in het plangebied. Om nieuwsvestiging van broedvogelnesten te voorkomen, kan er ook voor gekozen worden de oevervegetatie voor aanvang van het broedseizoen te maaien. Dit maakt het plangebied ongeschikt als nestlocatie.

Amfibieën
In de ruime omgeving van het plangebied komen de volgende zwaarder beschermde amfibieën voor: Boomkikker, Heikikker, Kamsalamander en Poelkikker [Creemers en van [redacted], 2009]. De voortplantingsbiotoop van deze soorten bestaat uit geïsoleerde wateren zoals poelen, met een goed ontwikkelde water- en oevervegetatie. Deze biotoop is niet aanwezig binnen of in de omgeving van het plangebied. De sloot staat in verbinding met een groot slotenstelsel en water- en oevervegetatie is nauwelijks (meer) aanwezig; deze sloot is ongeschikt als voortplantingswater voor genoemde amfibieën. Ook in de omgeving zijn ook geen geschikte voortplantingswateren aanwezig. Daarom worden zwaarder beschermde amfibieën binnen plangebied niet verwacht en zijn effecten uitgesloten.

Reptielen
In de ruime omgeving van het plangebied komen de volgende zwaarder beschermde reptielen voor: Levendbarende hagedis, Adder, Hazelworm en Ringslang [Creemers en van [redacted], 2009]. Deze soorten leven in biotopen met een rijke structuur zodat voldoende beschutting aanwezig is, maar ook kan worden gezond. Het plangebied voldoet niet aan deze eisen. Effecten op zwaarder beschermde reptielen zijn daarom uitgesloten.

Vissen
In de ruime omgeving van het plangebied komen de volgende zwaarder beschermde reptielen voor: Bittervoorn, Grote modderkruiper en Kleine modderkruiper [Ravon, 2012]. Bittervoorn wordt binnen plangebied niet verwacht omdat deze soort voorkomt in bredere watergangen. Grote modderkruiper wordt hier niet verwacht omdat de sloot te frequent wordt geschoond waardoor populaties zich niet kunnen handhaven [De Bruin en Kranenbarg, 2009]. Kleine modderkruiper komt voor in sloten met goed ontwikkelde modderbodems. De sloten in het onderzoeksgebied zijn hiervoor geschikt. De soort is veel mobieler dan de Grote modderkruiper, waardoor de soort niet uitgesloten kan worden. Wanneer vergraving aan deze sloten plaatsvindt, kan dit negatieve effecten hebben op Kleine modderkruiper. Negatieve effecten kunnen zonder nader onderzoek niet worden uitgesloten.

Dagvlinders
In de ruime omgeving van het plangebied komt slechts één zwaarder beschermde dagvlindersoort voor, namelijk de Grote vuurvlinder. Deze soort vliegt vrijwel uitsluitend nabij veenmosrietlanden en kruidenrijke vochtige ruigten. De waardplant van deze soort, Waterzuring, groeit op de overgang van rietland of ruigte naar open water, dicht rietland of hooiland. Binnen het plangebied is wel een smalle strook (gemaaid) gras, maar geen overgang naar open water, dicht rietland of hooiland [Bos et al.,2006]. Veenmosrietland of kruidenrijke vochtige ruigte is evenmin aanwezig in de omgeving. Het plangebied is daarom ongeschikt als leefgebied voor Grote vuurvlinder. Effecten op Grote vuurvlinder zijn dus uit te sluiten.

Libellen
In de ruime omgeving van het plangebied komen de volgende zwaarder beschermde libellen voor: Gevlekte witsnuitlibel, Groene glazenmaker en Noordse winterjuffer [Dijkstra *et al.*, 2002; EIS-Nederland, 2007]. Deze soorten zijn alle in hun leefgebied afhankelijk van waterrijk biotoop, zoals verlandingsstadia van laagveen. Dergelijke biotoop is in de directe omgeving van het plangebied afwezig. Daarom zijn effecten op zwaarder beschermde libellen uitgesloten.

Overige ongewervelden
Overige zwaarder beschermde ongewervelde dieren die in de ruime omgeving van het plangebied voorkomen zijn Platte schijfhoren en Gestreepte waterroofkever [, 2008; Huijbregts, 2004]. Platte schijfhoren komt voor in verschillende typen stilstaande of zeer zwak stromende, zoete wateren. De soort komt vooral voor in laagveengebieden en in wateren met een veenbodem. Dit komt overeen met het bodemtype van het plangebied [bodemdata.nl; 2012]. Tevens zijn diverse waterplanten aanwezig waaronder Kikkerbeet, wat overeenkomt met de biotoopeisen van de soort. Hoewel de soort gevoelig is voor hoge schoningsfrequenties, is het voorkomen van Platte schijfhoren is niet geheel uit te sluiten.
De Gestreepte waterroofkever is een typische bewoner van grote, permanent stilstaande wateren met in het algemeen dichte vegetatie aan de randen. De sloten in het plangebied komen niet overeen met deze biotoopeisen. Daarom is aanwezigheid van Gestreepte waterroofkever in het plangebied uit te sluiten.

4 Conclusie en aanbevelingen

4.1 Conclusie
De voorgenomen ontwikkeling kan in overtreding zijn met de Flora- en faunawet. De Flora- en faunawet stelt dat negatieve effecten *met zekerheid* op voorhand moeten kunnen worden uitgesloten. Nader onderzoek is noodzakelijk om effecten op Kleine modderkruiper en Platte schijfhoren te kunnen bepalen. Voor algemene broedvogels geldt dat de ontwikkeling kan worden gerealiseerd onder voorwaarden. In tabel 4.1 en onderstaande alinea's zijn de effecten en vervolgstappen per soortgroep omschreven.

Tabel 4.1 Zwaarder beschermde soorten (tabel 2 en 3 van de Flora- en faunawet) die mogelijk geschaad worden door de ontwikkeling

Soortgroep	Mogelijk geschade zwaarder beschermde soorten	Voorwaarden / vervolg	Verbodsbepalingen*
Flora	*Geen*	-	*Niet van toepassing*
Grondgebonden Zoogdieren	Geen	-	*Niet van toepassing*
Vleermuizen	*Geen*	*Geen gebruik van bouwlicht en/of straatverlichting bij nacht, in de kwetsbare periode*	*Niet van toepassing*
Broedvogels, *tijdens broedseizoen*	Geen	*Verwijdering oevervegetatie buiten broedseizoen*	Niet van toepassing
Broedvogels, *vaste verblijfplaatsen*	*Geen*	-	*Niet van toepassing*
Reptielen	*Geen*	-	*Niet van toepassing*
Amfibieën	*Geen*	-	*Niet van toepassing*
Vissen	*Kleine modderkruiper (tabel 2)*	*Nader onderzoek en eventueel werken volgens Gedragscode noodzakelijk*	*Artikel 11*
Dagvlinders en Libellen	*Geen*	-	*Niet van toepassing*
Overige ongewervelden	*Platte schijfhoren (tabel 3, bijlage IV habitatrichtlijn)*	*Nader onderzoek noodzakelijk*	*Artikel 9 en/of 11*

***Toelichting verbodsbepalingen tabel:**

Artikel 2: Zorgplicht en Zorgvuldig handelen ten aanzien van alle plant- en diersoorten, al dan niet beschermd

Artikel 8: Verbod: plukken, uitsteken, vernielen, beschadigen of verwijderen van beschermde planten

Artikel 9: Verbod: opsporen, vangen, bemachtigen, doden, verwonden van beschermde dieren

Artikel 10: Verbod: opzettelijk verontrusten van beschermde dieren

Artikel 11: Verbod: wegnemen, verstoren, aantasten van verblijfplaatsen en voortplantingsplaatsen

Artikel 12: Verbod: zoeken, rapen, beschadigen, vernielen of uit nesten nemen van eieren

Artikel 13: Verbod: onder zich hebben van beschermde planten, dieren, eieren of producten hiervan

Vleermuizen
Het plan heeft geen effect op foerageergebied, vliegroutes of vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen. Gebruik van verlichting kan wel leiden tot verstoring van functioneel leefgebied van deze dieren. Geadviseerd wordt om geen gebruik te maken van bouw- of straatverlichting in de nacht in de (nacht)actieve periode van vleermuizen, van half maart tot half november. Hierdoor wordt overtreding van artikel 11 van de Flora- en faunawet voorkomen.

Broedvogels
Binnen het plangebied worden geen jaarrond beschermde nesten van broedvogels verwacht. Wel kan verstoring optreden van algemeen voorkomende broedvogels (zie hoofdstuk 3). Alle broedende vogels, hun broedplaatsen en de functionele omgeving van de broedplaatsen zijn beschermd tijdens de broedperiode. Het verwijderen van vegetatie is verstorend voor vogels en dient buiten het vogelbroedseizoen (ongeveer half maart t/m half juli – leidend is of er sprake is van een broedgeval) plaats te vinden.

Vissen
Het vergraven van één of twee van de watergangen binnen het onderzoeksgebied kan leiden tot aantasting van verblijf- of voortplantingsplaatsen van Kleine modderkruiper (tabel 2). Dit is een overtreding van artikel 11 van de Flora- en faunawet. Om nader te bepalen of er sprake is van een overtreding, is het noodzakelijk nader onderzoek naar het voorkomen van Kleine modderkruiper uit te voeren. Een onderzoek kan uitgevoerd worden met een schepnet. Met een elektrisch visapparaat is het onderzoek grondiger, echter gezien de periode is daarvoor een ontheffing van de Visserijwet nodig. In maart kan het nader onderzoek zo worden uitgevoerd. Wanneer blijkt dat Kleine modderkruiper aanwezig is en zijn leefgebied wordt aangetast, moet worden gewerkt met een goedgekeurde gedragscode.
Mitigatie kan bijvoorbeeld bestaan uit het wegvangen en verplaatsen van de soort na naburige sloten van hetzelfde watersysteem. Omdat een nieuwe watergang naast het fietspad wordt ingericht zal het leefgebied op termijn weer zijn uitgebreid naar de oorspronkelijke staat.

Platte schijfhoren
Het vergraven van één of twee van de watergangen binnen het onderzoeksgebied kan leiden tot aantasting van verblijf- of voortplantingsplaatsen van de Platte schijfhoren. Dit is een overtreding van artikel 11 van de Flora- en faunawet. Om nader te bepalen of er sprake is van een overtreding, is het noodzakelijk nader onderzoek naar het voorkomen van deze slak uit te voeren. Wanneer blijkt dat Platte schijfhoren (tabel 3) aanwezig is en zijn leefgebied wordt aangetast, is het nemen van mitigerende maatregelen noodzakelijk om de ontwikkeling doorgang te bieden.

Mitigatie bestaat bij de Platte schijfhoren minimaal uit het vooraf inrichten van nieuw *geschikt* leefgebied, dat op het moment van verplaatsing reeds ingericht is. Tevens is vanwege het beschermingsregime (tabel 3, bijlage IVhr) een ontheffing nodig van de Flora- en faunawet. Een ontheffing kan verkregen worden als bijbehorende mitigatie wordt uitgevoerd. De aanleg van het fietspad is daarmee haalbaar, waardoor de bestemmingsplanprocedure doorgang kan vinden. Een representatief nader onderzoek kan uitgevoerd worden in de periode mei t/m augustus. Daarna kan een eventuele ontheffing worden aangevraagd.Om vooraf het risico op de soort in te kunnen schatten kan contact opgenomen worden met het waterschap. Om een spoedige ontheffing te kunnen verkrijgen kan de ontheffingsaanvraag reeds voorafgaand aan het onderzoek worden voorbereid (er vanuit gaande dat de soort aanwezig is). Op het moment van resultaat uit het veld kan de ontheffing gelijk worden ingediend indien de soort aanwezig is.

4.2 Geldigheid

Afhankelijk van de tijd tussen dit onderliggende onderzoek en het verwijderen van bomen en struiken, kan een actualiserend of aanvullend onderzoek noodzakelijk zijn naar de aanwezigheid van beschermde planten- en diersoorten. Met name bij het in ongebruik raken van grond en is de kans op (nieuw)vestiging van beschermde soorten aanwezig. De conclusies van dit onderzoek zijn daarom hooguit enkele jaren geldig.

5 Literatuur

[Bode, A.D., A.J. Dijkstra, B. Hoekstra, R. Hoeve en R. Zollinger, 1999]
De Zoogdieren van Overijssel. Voorkomen, verspreiding en ecologie van de in het wild levende zoogdieren. Waanders Uitgevers, Zwolle, in samenwerking met de Zoogdierenwerkgroep Overijssel en Natuur en Milieu Overijssel. ISBN 90400 9312 1.

[Bos, F., M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay., I. Wynhoff en De Vlinderstichting, 2006]
De dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming (Lepidoptera: Hesperioidea, Papilionoidea). Nederlandse Fauna deel 7, Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij en European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden.

[Broekhuizen S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk & J.B.M. Thissen, 1992]
Atlas van de Nederlandse zoogdieren. Stichting Uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.

[Bruin, A. de en Kranenbarg, J. 2009]
Fossiel uit een dynamisch deltagebied. Verspreiding en achteruitgang van de grote modderkruiper in een historisch perspectief & aanbevelingen voor het behoud van deze soort. Sitchting RAVON, Nijmegen. Rapportnummer 2009-08.

[Bruyne, R.H.; Gmelig Meyling, A.W. en Boesveld, A. 2008]
Platte schijfhoren *Anisus vorticulus.* Stichting ANEMOON. In: Kalkman (e.d.) 2008.

[Creemers, R.C.M. en J.J.C.W. van Delft (RAVON), 2009]
De amfibieën en reptielen van Nederland. Nederlandse Fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden. KNNV Uitgeverij, Utrecht, 2009, ISBN 978-9050-113007.

[Dijkstra, K.D. B., V.J. Kalkman, R. Ketelaar & M.J.T. van der Weide, 2002]
De Nederlandse Libellen (Odonata), Nederlandse fauna 4. Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

[Floron, 2011]
Nieuwe Atlas Nederlandse Flora. Stichting Floron, Nijmegen. KNNV Uitgeverij, Zeist.

[[redacted], 2004]
Gestreepte waterroofkever Graphoderus bilineatus (Degeer, 1774). – EIS – Nederland, www.naturalis.nl/eis

[[redacted] en Vergeer, J-W. 2002]
Atlas van de Nederlandse Broedvogels. 1998-2000.
SOVON. ISBN 90-5011-161-0. KNNV Uitgeverij, Utrecht.

[[redacted], [redacted] & [redacted], 1997]
Atlas van de Nederlandse vleermuizen, Onderzoek naar verspreiding en ecologie. Stichting Uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.

[Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Dienst Regelingen, 2009]
Wijziging beoordeling ontheffing Flora- en faunawet bij ruimtelijke ingrepen. Inclusief Uitleg aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen, en Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten. Kenmerk ffw2009.corr.046. 25 augustus 2009.

[Ministerie van LNV, VROM en de provincies, 2007]
Spelregels EHS, Spelregels voor ruimtelijke ontwikkelingen in de EHS. Een gezamenlijke uitwerking van rijk en provincies. Ministeries van LNV en VROM en de provincies.

[Provincie Overijssel, 2011]
Atlas van Overijssel. EHS, Natura 2000, Habitattypen, Ambitiekaart en Weidevogelreservaat
http://gisopenbaar.overijssel.nl/website/atlasoverijssel/atlasoverijssel.html

[Ravon, 2012].
Soorten. Vissen. Verspreiding.
http://www.ravon.nl/Soorten/Vissen

[[redacted], 2011]
Inhaalslag Verspreidingsonderzoek. Mollusken van de Europese Habitatrichtlijn. Resultaten van het inventarisatiejaar 2010. Platte schijfhoren Anisus vorticulus. Documentnummer 2010-2266. Bennebroek, juli 2011.

[Tauw, 2011]
Natuurtoets Steenwijk-Meppel. Auteur: [redacted]. In opdracht van Gemeente Steenwijkerland.
Kenmerk: R001-4770189SIH-shp-V02-NL.

[Zoogdieratlas, 2012]
Zoogdieratlas. Nederland telt mee. Overijssel. 2006 – 2012.